

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 20 października 2023 roku

ZPD.422.2.2023.PB

Rzecznik Praw Obywatelskich

Marcin Wiącek

Szanowny Panie Rzeczniku,

dziękuję za Pańskie zainteresowanie problemem naruszania prawa przez placówki edukacyjne, co w kontekście rozpoczętego właśnie nowego roku szkolnego stanowi poważne niebezpieczeństwo w zakresie ochrony dzieci. Skala ujawnionych w czasie moich kontroli wykroczeń może wskazywać często na fikcję obowiązującego prawa, dlatego konieczne jest pilne podjęcie działań, które doprowadzą do przywrócenia skuteczności w stosowaniu prawa i ochrony dzieci. Nawet bowiem najlepsze prawo nie ochroni nikogo, jeśli nie będzie ono przestrzegane, zwłaszcza w środowisku szkolnym, które obok rodziny stanowi najważniejszy element życia, wychowania i rozwoju młodego pokolenia.

Dlatego tak istotna jest współpraca Rzecznika Praw Obywatelskich z Rzecznikiem Praw Dziecka, mająca swe ustawowe podstawy w art. 1 ust. 2a ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627, t.j.), dla skutecznej realizacji obowiązku ochrony praw człowieka i praw dziecka określonych w Konstytucji RP i innych aktach normatywnych. Opierając się na tej zasadzie współpracy, pragnę zwrócić się do Pana Rzecznika o podjęcie wspólnych działań w kierunku uświadomienia wszystkim instytucjom, których działalność związana jest z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi o obowiązkach prawnych zwiększających bezpieczeństwo dzieci.

Ochrona praw dziecka w obszarze zagrożeń związanych z przestępczością na tle seksualnym od początku mojej kadencji była dla mnie zadaniem o najwyższym priorytecie. Zadaniem, które wymaga przestrzegania najwyższych standardów nie tylko przy wykonywaniu działań interwencyjnych, lecz także prewencyjnych.

W przypadku czynności kontrolnych podejmowanych w związku z obowiązkiem przeciwdziałania zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym szczególnie ważny jest nie tylko jak najszerszy zakres takich kontroli, lecz także efektywna współpraca odpowiednich organów państwa stojących na straży praw dzieci nad analizą zdiagnozowanych prawnych problemów czy przypadków naruszeń przepisów, których potencjalne negatywne skutki mogą stać się dla ewentualnych ofiar niewyobrażalną traumą na całe życie.

W każdym przypadku powzięcia informacji o możliwym naruszeniu przez różne podmioty zajmujące się wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi przepisów ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 152), mając na uwadze szeroko rozumiane dobro i prawa dzieci, na których straży stoję jako Rzecznik Praw Dziecka, a to na podstawie przepisów art. 72 ust. 1 i 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78 poz. 483 z późn. zm) oraz ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. nr 6 poz. 69) – dalej ustawa o RPD, prowadzę kontrole w zakresie wypełnienia obowiązku wynikającego z przepisu art. 21 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.

Kontrole takie w tego typu podmiotach przeprowadzam również prewencyjnie i nie ma tu znaczenia rodzaj placówki – czy jest to np. szkoła katolicka, sportowa czy muzyczna, ani charakter prowadzonej działalności w przypadku organizacji – czy jest to klub sportowy, stowarzyszenie naukowe czy fundacja. Podkreślić należy, że tego typu kontrole przeprowadzane są w różnych placówkach – niezależnie od ich profilu. Do chwili obecnej skontrolowałem ponad 200 placówek oświatowych, w tym instytucje kościelne. Grupa szkół określonych w mediach jako „przyjazne społeczności LGBTIQ+” stanowią minimalny odsetek placówek, w których przeprowadziłem kontrolę. Ich działalność, bez względu na profil czy inne atrybuty, nie zwalnia z ochrony dzieci i prewencyjnej funkcji bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa.

Na podstawie obowiązujących od 1 października 2017 r. przepisów art. 4 ust. 3, art. 12 pkt 6, art. 15, art. 21 cytowanej ustawy pracodawca ma obowiązek do nieodpłatnego uzyskania informacji o osobie ujętej w Rejestrze Sprawców Przeprowadzonych na Tle Seksualnym, której dane zostały zgromadzone w rejestrze z dostępem ograniczonym (prowadzonym w systemie teleinformatycznym przez Ministra Sprawiedliwości) przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich

lub z opieką nad nimi lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi – w zakresie uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zgromadzone w tym rejestrze.

Użycie w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. 2020 poz. 152) przez ustawodawcę sformułowania „przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z (...) edukacją” wskazuje, że w przypadku zatrudniania lub powierzania jakiegokolwiek działalności, nawet jeśli tylko potencjalnie związana ona być może z edukacją nad dziećmi, pracodawca obowiązany jest przed zatrudnieniem osoby uzyskać informację, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Dopuszczeniem do pracy lub innej działalności związanej z kontaktem z dziećmi jest przede wszystkim powierzenie pracy, w tym zawarcie umowy o pracę albo innej umowy o świadczenie usług. Co jednak istotne, skoro ustawa penalizuje „dopuszczenie do pracy”, to uznać trzeba, że dla dokonania wykroczenia konieczne jest, aby dana osoba faktycznie rozpoczęła wykonywanie pracy. Z tym momentem dokonane jest wykroczenie. To, czy dana osoba jest, czy nie jest wpisana do rejestru, pozostaje poza znamionami wykroczenia i nie do tego elementu odnoszona jest strona podmiotowa czynu.

Ostatnie wyniki kontroli 17 szkół w oparciu o informacje uzyskane z Biura Informacyjnego Krajowego Rejestru Karnego pozwoliły wytypować trzy rodzaje podmiotów naruszających przepisy ustawy o rejestrze. Pierwszy stanowią szkoły, które nie posiadały w ogóle konta w rejestrze (4 podmioty). Drugi rodzaj to szkoły, które posiadały konto, ale nie uzyskały w wymaganym czasie informacji z rejestru na temat osób zatrudnionych w szkole (2 podmioty). Jest również szkoła, która dokonała założenia konta i sprawdzenia pracowników dopiero po tym, jak poinformowałem opinię publiczną o podjęciu kontroli szkół w powyższym zakresie.

Wobec powyższego zrealizowane zatem zostały znamiona karalnego czynu zabronionego określonego w art. 23 ust. 1 Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. 2020 poz. 152).

Szkoły z ostatniej kontroli, w których stwierdziłem powyższe nieprawidłowości, to: „Bednarska” I Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Maharadży Jam Saheba Digvijay Sinhji w Warszawie, II Społeczne Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami

Międzynarodowymi im. Pawła Jasienicy Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Warszawie, Wielokulturowe Liceum Humanistyczne im. Jacka Kuronia w Warszawie, VII Prywatne Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Reja w Krakowie, I Liceum Ogólnokształcące „Collegium Gedanense” w Gdańsku, XXXVIII Dwujęzyczne Liceum Ogólnokształcące w Poznaniu oraz Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych w Łodzi,

Wyniki tej kontroli są zatrważające. Prawie połowa skontrolowanych szkół nie przestrzega prawa i to w zakresie tak podstawowym jak bezpieczeństwo uczniów. Podkreślenia wymaga również, że wspomniane szkoły naruszające przepisy mają swoje siedziby w dużych miastach, gdzie prawdopodobieństwo występowania zdarzeń przestępczych jest statystycznie wyższe niż w mniejszych ośrodkach. W stosunku do Dyrektora [REDAKTED] [REDAKTED] oraz Dyrektora [REDAKTED] [REDAKTED] skierowano już wnioski o ukaranie do sądu. Natomiast wobec Dyrektora [REDAKTED] [REDAKTED] wydano już nawet wyrok nakazowy.

Chciałbym przy tym zwrócić uwagę Pana Rzecznika na kolejny, równie ważny aspekt dotyczący nieprawidłowości występujących w tych szkołach – chodzi o niebezpieczeństwo stosowania przez te placówki praktyk dyskryminacyjnych wobec określonych grup uczniów. Każda szkoła powinna być przyjazna dla każdego ucznia, bez względu na jego pochodzenie etniczne, narodowość, rasę, status materialny, światopogląd, przynależność do grup wyznaniowych czy orientację płciową. Jednym z celów polskiego systemu edukacyjnego, a także całokształtu prawodawstwa jest to, aby placówki oświatowo-wychowawcze były przyjazne w odniesieniu do wszystkich dzieci bez wyjątku. Wyjątkowe traktowanie tylko określonej grupy uczniów w danej placówce może wyczerpywać znamiona działań dyskryminacyjnych wobec innych grup, czy wręcz wobec całej pozostałej społeczności szkolnej, dlatego z związku z art. 8 pkt 1 oraz art. 9 pkt 2a ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, w nawiązaniu do art. 1 ust. 2a te same ustawy, zwracam się do Pana Rzecznika o podjęcie działań kontrolnych w wymienionych szkołach z powodu wystąpienia uzasadnionych podejrzeń o łamanie konstytucyjnej zasady równego traktowania wszystkich osób.

Jestem pewien, że podejmując wspólne działania w zakresie ochrony dobra dzieci, a zwłaszcza zapewnieniu im bezpieczeństwa i równego traktowania, jesteśmy w stanie

znacząco polepszyć dotychczasową praktykę przestrzegania obowiązujących przepisów prawa, która – jak wykazują moje kontrole – nie zawsze jest zadowalająca.

Dlatego proszę Pana Rzecznika o stosowanie – zgodnie z art. 17b. ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich - szerokich prewencyjnych działań wobec placówek szkolno-wychowawczych, a także przeprowadzania kontroli wypełnienia obowiązku wynikającego z przepisu art. 21 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym przez wszystkie podmioty, które są do tego zobowiązane, a które znalazły się w obszarze zainteresowania Pańskiego biura.

